

אה"ע טו, יח).

ולכל הדעות אפשר שאם אביו ואמו מישראל, אעפ"י שאם אביו גיורת — כשר. (כן נראה שהניח כדבר פשוט הנודע-ביהודה חו"מ א. וכו"כ החזו"א שם. ואולם בהגות חשק שלמה על הנוב"י חולק).
ב. יש מי שנסתפק לומר שדין זה הוא לכתחילה בשעת המינוי, אבל אינו מעכב. ולכך מלך בן מלך אעפ"י שאינו כשר, כבר ירש את המלכות (ע' קובץ הערות יבמות, שנה). ואף אם הוא דין המעכב, יש צד לומר שהוא דין במינוי ובשימה ('שום תשים... מקרב אחיך') אבל מלך בן מלך כשר אפילו אינו מקרב אחיך, ובלבד שכשמינו את אביו או זקנו, היו הם כשרים [כגון רחבעם, לאפוקי אגריפס]. (עפ"י נודע ביהודה קמא חו"מ א. וכן מובא בחדושי חת"ס על המצוות — נדפס בסוף חדושי כתובות. וע' גם בשעורי ר' שמואל ב"ב ד.).

דפים מא — מב

סח. אלו מאמרים הובאו בסוגיא בגנות חנופה ובעונשיה?

אמרו, באותה שעה שהחניפו ישראל לאגריפס המלך, נתחייבו שונאי ישראל כליה. (ובירושלמי אמרו, הרבה חללים נפלו באותו יום שהחניפו לו).
אמר רבי שמעון בן חלפתא: מיום שגבר אגרופה (= כחה) של חנופה, נתעוותו הדינים (וי"ג: הדיינין) ונתקלקלו המעשים ואין אדם יכול לומר לחברו מעשי גדולים ממעשיך.
דרש רבי יהודה בר מערבא ואיתימא רבי שמעון בן פזי: מותר להחניף לרשעים בעולם הזה... (במקום שאין חלול השם. ולכונה שלא יזיקוהו. מאירי).
אמר רבי אלעזר: כל אדם שיש בו חנופה, אפילו עוברים שבמעיי אמם מקללים אותו...; נופל בגיהנם...; כל המחניף לחברו סוף נופל בידו, ואם אינו נופל בידו נופל ביד בניו ואם אינו נופל ביד בניו נופל ביד בן בנו...; כל עדה שיש בה חנופה — מאוסה כנדה...; לסוף גולה...
אמר רבי ירמיה בר אבא: ארבע כיתות אין מקבלות פני שכינה, כת ליצים וכת חניפים וכת שקרים וכת מספרי לשון הרע...
א. לדעת כמה ראשונים איסור חנופה הוא לא דאורייתא גמור, ולא תחניפו את הארץ (יראים נה (רמח); בה"ג, לאו קסו; ר"ש בן גבירול באזהרותיו — מובא בפתיחה להפץ חיים, לארין).
ב. כתבו התוס' (ובמובא במגן אברהם סו"י קנו) שבמקום סכנה מותר להחניף לרשע. ובשערי תשובה לרבנו יונה (קפה) כתב 'חייב האדם למסור עצמו לסכנה ואל ישיא את נפשו עון אשמה כזאת'.

פרק שמיני; דף מב

סט. מהם דברי הכהן אל העם היוצא למלחמה?

כהן משוח מלחמה — ממונה לשם כך ונמשח בשמן המשחה מדבר אל העם פעמיים, אחת בספר ואחת במלחמה. בספר מה הוא אומר, שמעו דברי מערכי מלחמה, מי ראוי לחזור ולילך לביתו. במלחמה הוא אומר, שמע ישראל, אתם קרבים היום למלחמה על איביכם — לא על אחיכם שאם תפלו בידם

ירחמו עליכם... על אויביכם אתם הולכים, שאם תפלו בידם אין מרחמים עליכם. אל ירך לבבכם [מפני צהלת סוסים וציחצוח חרבות], אל תיראו [מפני הגפת תריסין ושפעת הקלגסין], ואל תחפזו [מקול קרנות], ואל תעריצו מפניהם [מפני קול צווחות]. כי ה' אלקיכם ההלך עמכם להלחם לכם עם אויביכם להושיע אתכם — הם באים בנצחוננו של בשר ודם ואתם באים בנצחוננו של מקום. פלשתים באו בנצחוננו של גלית, מה היה סופו — לסוף נפל בחרב ונפלו עמו. בני עמון... ואתם אי אתם כן, כי ה' אלקיכם ההולך עמכם — זה מחנה הארון. והשם וכל כינויו מונחים בארון.

א. מבואר מדברי הרמב"ם (בספר המצוות קצא) והחינוך (תקכו) שהכהן דורש ומוסיף על הפסוקים שבפרשה, לעוררם להילחם ולסכן נפשם. ויש מהאחרונים שנקטו שאינו מוסיף כלום על האמור בתורה. (באר שבע; מנחת חינוך).

ב. מהרמב"ם משמע [דלא כרש"י], שגם באמירה השניה, חוזר הכהן ומחזיר את הראוי לחזור, הנוטע כרם כו'. (עפ"י מפרשים. וכ"כ המאירי).

ג. נחלקו הדעות בירושלמי, האם ארון אחד היה או שני ארונות, אחד [של עץ] שיוצא עמהם למלחמה, והיו בו שברי לחות, ואחד שהיה בו ספר תורה, והיה נשאר תמיד במחנה לזיה. (מובא בתוס'. וע' בתורא"ש באורך. בירושלמי (שקלים ו,א) משמע שלפי שתי הדעות הללו, הארון שנעשה למשכן לא היה יוצא למלחמה, אלא פעם אחת בלבד יצא ונשבה — בימי עלי. ואולם יש אומרים שאין כן דעת תנא דידן. ע' קרן אורה. וכן משמע במאירי — מגילה ט:).

ד. יש לעיין כשנגנו הארון האם הכהן אומר 'כי ד' אלקיכם ההולך עמכם...'. (חדושים ובאורים). והמנחת-חינוך (קז,ז) כתב שבבית שני שלא היה שם שמן המשחה, אין דין כהן משוח מלחמה [כי אין שייך שיתקדש ע"י ריבוי בגדים ככהן גדול, שהרי משמש בארבעה בגדים. וגם אין שייך לומר 'עבודתו מתנכתו'], ולא היה יוצא לדבר אל העם במלחמה. וכן דייקו מדברי התוס' ישנים והריטב"א (ביומא לט).

ובלשון הקדש היה מדבר (גזרה שוה 'דיבור דיבור' ממשה).

יש לדייק מדברי הרמב"ם, שרק אמירה שניה שבמלחמה, צריכה להיות בלשון הקדש, אבל האמירה הראשונה שבספר — בכל לשון, שאינה דין בהלכות המלחמה אלא קיום מצות 'נקי יהיה לביתו...'. [ולכך לא הוזכר במשנה שתי האמירות אלא בברייתא, כי המשנה מדברת על הדברים הנאמרים בלה"ק דוקא]. (אמת ליעקב).

יש מדקדקים שדוקא בדברים שהכהן עצמו מדבר אל העם צריך לשון הקדש, אבל כשהכהן מדבר והשוטר משמיע — אפשר בכל לשון. (עפ"י מנחת חינוך תקכו,ב; חדושים ובאורים).

דף מג

ע. אלו דברים הכהן מדבר והכהן משמיע אל העם, אלו שהכהן מדבר והשוטר משמיע, ואלו שהשוטר מדבר ומשמיע בעצמו?

ב. בונה בית חדש, נוטע כרם ולוקח אשה — באלו אופנים חוזרים מעורכי המלחמה ובאלו אופנים אינם חוזרים?

א. כהן מדבר וכהן משמיע לעם (ונגש הכהן ודבר אל העם) משמע ישראל... אל ירך לבבכם... כי ה'א ההלך עמכם להלחם לכם עם אויביכם להושיע אתכם.